

**Riskit ja turvallisuus
- ohjeistus sosiaalihuollon
toimintayksiköiden ja kotiin annettavien
palvelujen turvallisuuden varmistamiseksi**

STM:N VALMIUSSEMINAARI

Haikon kartano

26.-27.5.2016

Yli-insinööri Olli Saarsalmi

Ohjeistuksen lähtökohdat

- Ohjeistus kohdistetaan toimintayksiköihin ja kotiin annettaviin palveluihin
- Yhtenäistä tietoa koko valtakunnan tasolla
- Paikkaa perusopintojen puutteita
- Tukee toimintayksiköissä annettavaa perehdytystä ja täydennyskoulutusta
- Lähentää sosiaali-, poliisi- ja pelastustointa
- Täydentää STM:n turvallisuusoppaita

Säännökset ohjaavat sosiaalihuollon fyysistä turvallisuutta

sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista (380/1987),

laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977),

päihdehuoltolaki (411/1986),

mielenterveyslaki (1116/1990),

lastensuojelulaki (417/2007) sekä

laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983).

laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)

laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)

laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005)

terveydensuojelulaki (763/1994)

sosiaali- ja terveysministeriön asetus eräistä terveydensuojelulaissa tarkoitetuista huoneistoista tai laitoksista sekä ilmoituksesta liikkuvasta ajoneuvosta tai laitteesta (167/2003)

laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

työturvallisuuslaki (738/2002)

laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006)

kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011)

elintarvikelaki (23/2006)

pelastuslaki (379/2011)

pelastusasetus (407/2011)

poistumisturvallisuusselvitys (292/2014)

poliisilaki (872/2011)

Ohjeistuksen sisältö

- Ohjeistuksen tausta ja tarkoitus
- Riskienhallinta
- Toimintayksiköiden ja kotiin annettavien palvelujen riskit (riskikartta)
- Turvallisuuden seuranta ja käsittely työyhteisössä
- Turvallinen työskentely asiakkaan kodissa
- Liitteet

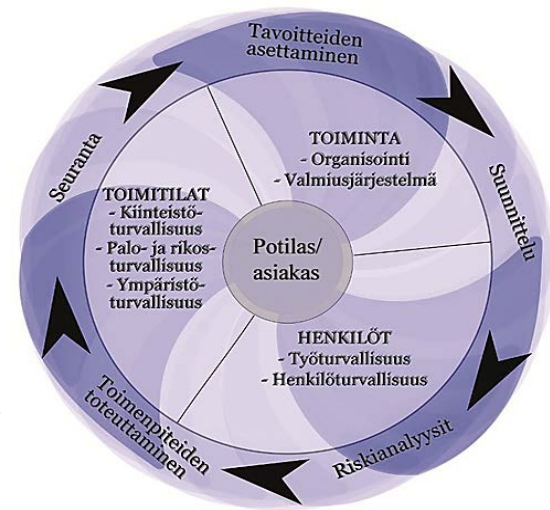
Riskienhallinta

- Strateginen riskienhallinta
- Operatiivinen riskienhallinta
- Omavalvonta
- Viranomaisvalvonta ja -yhteistyö
- Riskien tunnistaminen ja arviointi
- Turvallisuussuunnitelma
- Viestintä ja tiedonkulku, viranomaisverkon käyttö

Strateginen ja operatiivinen riskienhallinta

Riskienhallinnan järjestäminen pohjautuu **organisaation johdon** asettamia tavoitteita tukevaan riskienhallintapolitiikkaan, jossa **kuvataan toimintatavat riskien**

- tunnistamiseksi
- seurannan ja raportoinnin järjestämiseksi
- vastuut organisaation eri tasoilla

Riskien tunnistaminen ja arvioiminen

- Riski on tapahtuma, joka toteutuessaan estää joko pysyvästi tai väliaikaisesti tavoitteen toteutumisen
- Toteutuu usein monen tekijän yhteisvaikutuksesta
- Riski on vaarallisen tapahtuman esiintymistaajuuden tai todennäköisyyden ja seurauksen yhdistelmä:
Riskin suuruus = riskin todennäköisyys x seurausten vakavuus
- **Tarkastelun lähtökohtana** on organisaatiolle laadittu **riskikartta**
- Selvitetään, mitkä tekijät vaikuttavat riskin syntyyn, laajuuteen tai vakavuuteen ja arvioidaan kontrolli- ja hallintakeinojen toimivuus ja riittävyys

RISKIKARTTA

Keskeiset ulkoiset ja sisäiset toiminta-, henkilö- sekä toimitilariskit sosiaalihuollossa (luonnos)

ULKOISET RISKIT

Yhteiskunnalliset riskit

- lainsäädäntö
- talousnäkymät
- kaavoitus
- rahoitus
- verotus
- kehitystrendit
- politiikka

Muut ulkoiset riskit

- onnettomuudet
- rikollisuus
- epidemiat, pandemiat
- luonnonilmiöiden aiheuttamat riskit

SISÄISET RISKIT

TOIMINTARISKIT

Päätöksenteko, johtaminen, ohjaus, valvonta
Toiminnan organisointi
Turvallisuuskulttuuri
Laadunhallinta
Sopimukset
Hankinnat
Investoinnit
Maksuliikenne
Toiminnan vastuuriskit
Keskeytykset, toiminnan jatkuvuus
Palvelujen tuottaminen
Ostopalvelut, alihankinnat
Logistiikka
Tietojärjestelmähäiriöt
Arkistot, tietosuojat
Laitteet, tarvikkeet
Ruokahuolto
Jätehuolto
Hygienia
Tartuntataudit

HENKILÖRISKIT

Yli- ja alikuormitustekijät
Puutteelliset työolot
Puutteelliset työvälineet
Fyysinen/henkinen väkivalta
Henkilöstön osaaminen ja saatavuus
Työhönotto, työsopimukset, työsuhteen päätyminen
Vapaaehtoistoiminta
Päihteet, tupakointi
Etniset näkökohdat
Vakaumuksellisuus
Vahingonteot, inhimilliset virheet
Rikokset, väärinkäytökset
Työmatkat
Asiakasnäkökulma:
- toimintakyky
- kaatumiset
- katoamiset
- sairaudet
- lääkitys
- ravinto
- päihteet, tupakointi
- asiakkaille aiheutetut virheet, haitat, vahingot, tapaturmat
- palveluketjun toimivuus
- sosiaaliset verkostot

TOIMITILARISKIT

Pelastussuunnittelu
Tulipalot, rakenteellinen ja tekninen palontorjunta
Fyysinen esteettömyys, tilojen toimivuus
Toimitilojen järjestys ja siisteys
Toimitilojen sijainti
Lämmitys, käyttövesi
Sähkönjakelu
Ilmanvaihto, sisäilman laatu
Valaistus
Sähkölaitteet
Kosteusvauriot, home
Murrot ja ilkivalta
Kiinteistö- ja turva-tekniikka
Kiinteistön huolto ja kunnossapito

ULKOPUOLISIIN KOHDISTUVAT RISKIT

Omaisille, muille läheisille, avustajille ym. aiheutetut
•vahingot, viiveet ja muut häiriöt

Toiminnasta aiheutuvat riskit

- ympäristölle
- luonnolle
- väestölle
- sidosryhmille
- rakennuksille

Ulkoiset ja ulkopuolisille aiheutetut riskit

- Strategisia toimenpiteitä vaativia riskejä, mm.
- epidemiat, pandemiat
- luonnonilmiöt, sään nopeat muutokset
- onnettomuusriskit lähiympäristössä
- vahingot ulkopuolisille henkilöille
- Rakennusten merkittävät vauriot
- lähiympäristön saastuminen

Sisäiset riskit

- Toimintariskit, henkilöriskit ja toimitilariskit
- Tarkastelu suoritetaan useista näkökulmista
  - operatiivinen ja strateginen lähtökohta
  - henkilöstö, asiakkaat, omaiset, avustajat
  - toimintayksiköt ja kotiin annettavat palvelut
  - toimitilat, asunnot
  - asiakkaan rajallinen toimintakyky
  - monikulttuurisuus

Esimerkkejä tarkasteltavista riskeistä

- Väkivaltatilanteisiin varautuminen
- Sosiaali- ja kriisipäivystys
- Iäkkäiden henkilöiden turvallisuus
  - toiminta- ja liikkumiskyvyn arviointi
  - kaatumisten ja liukastumisten ehkäisy
  - painehaavojen ehkäisy
- Toimintarajoitteisten henkilöiden turvallisuus
  - apuvälineet, kodin muutostyöt
- Hygienen ylläpito

- Paloturvallisuus
  - varautuminen tulipaloon, toiminta palotilanteessa ja sen jälkeen
- Fyysisen esteettömyyden lisääminen
- Ruokahuolto
- Tietosuoja
- Sisäilman laatu, kosteusvauriot, home
- Kiinteistön ylläpito ja huolto

Ohjeistuksessa keskeistä

- Tarkasteluissa korostetaan asiakkaiden yksilöllisyyttä, itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta turvallisuustyössä
- Tuodaan esiin poikkisektorinen ja moniammatillinen yhteistyö mm. pelastuslaitoksen ja poliisin kanssa
- Turvallisuuskulttuurin korostaminen
- Omavalvonnan toteuttaminen

Turvallisuuden seuranta

- Häiriötilanteisiin varautuminen
- Harjoitukset, myös toimintayksikön johdolle
- Jälkiarviointi, läheltä piti -tilanteet mukaan
- Psykososiaalinen tuki ja jälkihoito
- Vaaratapahtumista ilmoittaminen

Turvallinen työskentely asiakkaan kodissa

- Teemakortti työskentelystä asiakkaan kotona (Vantaan kaupunki)
- Työntekijän toiminta päihdeasiakkaan kanssa
  - päihdeasiakkaan paloturvallisuus
- Paloturvallisuuden ennakointi- ja toimintaohje kotiin annettavissa palveluissa

Liitteet

- Omavalvontaa koskevia määräyksiä
- Sosiaalihuollon turvallisuussuunnitelmamalli
- Sosiaalihuollon fyysisen turvallisuuden riskikartta
- Työntekijän toiminta päihdeasiakkaan kanssa
- Tietoturvallisuussuunnitelman laatiminen
- Ohjeita arkistointiin
- Suositus menettelytavaksi kosteus- ja homeongelman ilmetessä

KIITOS!

Olli Saarsalmi
puh. 050 374 6518
sp. oli.saarsalmi@stm.fi